

Prof. dr hab. Małgorzata Ratajczak  
Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego  
W Krakowie

Kraków 12.08.2024 r

## **Recenzja Pracy Doktorskiej**

**mgr Qiao Shi Qi**

### **ZLECENIODAWCA RECENZJI:**

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Zlecenie przyjęto na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669)

### **OCENA PRACY DOKTORSKIEJ:**

Praca doktorska mgr Qiao Shi Qi pod tytułem *Charakterystyka muzyczna i styl wykonawczy rosyjskich romansów i chińskich pieśni artystycznych- analiza porównawcza na bazie wybranych utworów*, składa się z dzieła artystycznego zapisanego na nośniku CD oraz jego opisu w postaci rozprawy pisemnej zawartej na 131 stronach. Przy fortepianie Artystce towarzyszy znakomita Walentyna Kudriewcowa. Dzieło zostało nagrane w marcu 2024 r., a jego reżyserem był Wiktor Szymański. Na płycie znalazło się 13 utworów: cztery pieśni Piotra Czajkowskiego, dwie Sergiusza Rachmaninowa oraz siedem pieśni kompozytorów chińskich:

1. P. Czajkowski – *Dlaczego*- Op.6 nr 5, sł. L.Meï wg H. Heinego
2. Huang Zi – Chun si qu – *Wiosenna tęsknota*, sł. Wei Hanzhang
3. S. Rachmaninow – *Pokochałam na swą zgubę*- Op.8 nr 4 sł. T. Szewczenko

4. Liu Xue'an – Hong dou ci - *Poemat o czerwonej fasoli*, sł. Cao Xueqin
5. S. Rachmaninow – *Och Ty, moje pole, poletko*, Op.4 nr 5, sł. A. Tołstoj
6. Li Yan – Qing yu an yuan xi- *Jadeitowa szkatułka* sł. Xin Qiji
7. P. Czajkowski – *Kołysanka* op.16 nr 1 sł. A. I. Majkow
8. Zheng Jian Chun – *Kołysanka*, sł. Kompozytor
9. P. Czajkowski – *Czy ja na polu nie byłam trawką* – Op.47 nr 7 sł. I. Surikow
10. Zhou Jiasheng – Yu mei ren – *Mak*, sł. Li Yu- Południowa Dynastia tang
11. P. Czajkowski – *Gdybym wiedziała*, Op. 47 nr 1, sł. A. Tołstoj
12. Xiao Youmei – Wen – *Pytanie*, sł. Yi Weizhai
13. Huang Zi – Ta xue xun mei -*Szukając śliw w śniegu*, sł. Liu Xue'an

Po zapoznaniu się z częścią opisową rozprawy doktorskiej mogę śmiało stwierdzić, że jest to przemyślana praca. Składa się ona z wprowadzenia, sześciu mocno rozbudowanych rozdziałów z licznymi podrozdziałami, podsumowania, wykazu przykładów nutowych oraz bibliografii. Każdy z rozdziałów podzielony jest na dwie części – pierwsza opisuje wybraną pieśń kompozytora rosyjskiego, a druga odpowiadającą jej w charakterze bądź przekazie chińską pieśń artystyczną. W konstrukcji pracy został zachowany ciąg przyczynowo skutkowy oraz logiczny układ, które sugerują świadomy wybór kompozytorów oraz omawianych i wykonywanych później przykładów pieśni.

Bibliografia składa się z 55 pozycji – głównie publikacji naukowych bądź źródeł audiowizualnych. Niestety jest w niej pewna nieścisłość – wiele z umieszczonych źródeł nie jest poruszona bądź zaznaczona w tekście (dotyczy to w szczególności wspomnianych nagrań audiowizualnych), a niektóre źródła umieszczone w przypisach w tekście pracy nie są ujęte w bibliografii. Ponadto nie wszystkie pozycje opisane są w sposób umożliwiający czytelnikowi dotarcie do nich. Kolejną niejasność budzi brak przypisów bibliograficznych w podrozdziałach omawiających zagadnienia ogólnomuzyczne i życiorysy wspomnianych kompozytorów i poetów. Doktorantka posiłkuje się również źródłami, które z racji znajomości historii świata i sposobów działania poszczególnych ustrojów państwowych, budzą wątpliwości pod kątem wiarygodności informacji w nich zawartych, czego przykładem może być *Encyklopedia Związku Radzieckiego* współredagowana przez Wydział Historii Akademii Nauk ZSRR z roku 1992.

W pracy zostało zawartych wiele przykładów nutowych, na podstawie których autorka dokonuje analizy muzycznej i tekstowej. Wybór tych przykładów jest poprawny i adekwatny do omawianych elementów, jednakże pojawiają się w nich liczne błędy. Podstawowy problem polega na wielokrotnie powtarzającym się braku klucza na początku pięciolinii. Oczywiście każdy wykształcony wokalista jest w stanie w miarę poprawnie odczytać ten zapis na podstawie znajomości niektórych pieśni, jednakże taka praktyka jest niedopuszczalna dla prac naukowych. Brak klucza formalnie uniemożliwia odczytanie wysokości nut, a więc i dalszą analizę przebiegu melodii i interwałów. Pojawia się również zła numeracja taktów, a także brak spójności w oznaczeniach co do tego samego utworu. Taka praktyka wprowadza zamieszanie i utrudnia poprawne zrozumienie przekazu zawartego w tekście. Naprzemienne używanie określeń literowych i solmizacyjnych dźwięków, używanie skrótów w zapisie akordów lub ich form pełnych, ale niepoprawnych (np. g lub G-moll), błędy w analizie (nazwanie akordu c-moll jako tonicznego przy analizie pieśni w tonacji g-moll), zapis metrum w formie ułamka matematycznego, mylenie określeń tempa z rytmem czy metrum, wartości rytmicznych z wartościami harmonicznymi to rodzaje błędów, które nie powinny w tak dużej ilości pojawić się w pracy. Oczywiście dopuszczalnym jest popełnienie błędu edytorskiego czy tzw. literówki, ale w niniejszej pracy wspomniane rodzaje pojawiają się zbyt często.

Ponadto, tak ważne pojęcia, które stanowią trzon pracy (doktorantka pragnie ukazać wpływy nie tylko romansów rosyjskich, ale i muzyki zachodniej na techniki kompozytorskie chińskich pieśni artystycznych), powinny być ujęte już na początku pracy w osobnym rozdziale i uściślone tak, aby ich użycie w pracy nie wzbudzało kontrowersji.

Liryka wokalna to połączenie słów z muzyką. Bardzo cennym jest zwrócenie uwagi doktorantki na partię fortepianu i trudności, które ona tworzy. Autorka skupia się nie tylko na technice wokalnej, ale również porusza kwestie techniki fortepianowej i pokazuje korelację jej z partią wokalną. Uważam to za bardzo ważny element pracy, gdyż celem tego rodzaju utworów kameralnych jest nierozdzielna kreacja wokalisty z pianistą. Muszą oni współpracować, aby jednoczesne oddechy i bagaż emocjonalny niesiony przez dzieło mogły poruszyć publiczność. Cytując autorkę „Harmonia akompaniamentu i głosu ludzkiego jest kluczem do dobrego wykonania pieśni artystycznych”.

W pracy poruszony jest bardzo ciekawy aspekt śpiewu i wymowy sylab chińskich - temat ten powinien być szerzej ujęty i wyjaśniony, gdyż stanowi on nie tylko ciekawe pole do wykazania się dla doktorantki, ale także jest podstawą do zrozumienia sposobu śpiewania pieśni chińskich. W pracy można zauważyć, że doktorantka posiada bardzo dużą wiedzę na ten temat. Jest to również słyszalne w nagraniu będącym częścią artystyczną doktoratu.

Artystka w pieśniach rodzimych kompozytorów zyskuje nowego blasku w dźwięku, a frazy naturalnie łączą się tworząc piękne legato.

Autorka pracy w rozdziale 6 ujęła w formie aneksu analizę dodatkowej pieśni – „Szukając śliw w śniegu” współczesnego kompozytora chińskiego. Analiza ta pozwala czytelnikowi zapoznać się z najnowszymi dokonaniem i inspiracjami na płaszczyźnie chińskich pieśni artystycznych, co uznaję za atrakcyjne i cenne.

Do realizacji części artystycznej autorka pracy zaprosiła Walentynę Kudriewcową. Pianistka doskonale oddaje charakter pieśni. W nagraniu słychać doświadczenie we współpracy z wokalistami i profesjonalizm na scenie. Pani Walentyna Kudriewcowa oddycha razem z Artystką, a partia fortepianu niejednokrotnie „podprowadza” emocjonalnie utwór do wejścia wokalistki, odciążając ją, przez co nagranie zyskuje lekkości. Doktorantka dysponuje wysokim głosem sopranowym o jasnej barwie i mniejszym tembrze, co umożliwia jej wykonywanie pieśni z naturalną lekkością. Dźwięki są ładnie rozwijane, a tekst poprawnie i wyraźnie wymawiany. W pracy Qiao Shi Qi wspominała o poprawnym oddechu, który „ustawia” całą następującą po nim frazę. Właściwa technika oddechowa jest niezwykle ważnym elementem w śpiewie, gdyż bez swobodnego przepływu powietrza niemożliwym jest wydobyć pięknego, bogatego w alikwoty dźwięku. U autorki tej dysertacji słychać jeszcze problemy na tej płaszczyźnie. Początkowo dobrze „zaczepiony” dźwięk w momencie rozwijania często zyskuje sztuczną, wymuszoną wibrację. Taki efekt spowodowany jest nieprawidłową pracą mięśni oddechowych.

Interpretacja pieśni jest dość powściągliwa, szczególnie jeśli chodzi o utwory rosyjskie – w tekście pracy autorka zdecydowanie bardziej emocjonalnie podeszła do analizy. Być może wynika to z różnic kulturowych między Europą a Azją, gdzie bogate przeżycia wewnętrzne osnute są zewnętrznym spokojem.

## KONKLUZJA

Postawiony na początku pracy cel został osiągnięty. Dokonano analizy porównawczej sześciu romansów rosyjskich i siedmiu artystycznych pieśni chińskich. W podsumowaniu zawarto wnioski, które zostały ujęte w siedem podpunktów.

Ogólnie praca skupia się na bardzo ciekawym i wartym uwagi temacie. Jest to płaszczyzna, na której niewielu badaczy skupiało swoje poszukiwania. Dzięki temu uważam

pracę tę za cenną i wnoszącą nowe spojrzenie na mało zbadany temat. Niniejszym stwierdzam, iż praca doktorska mgr Qiao Shi Qi przez swój edukacyjny charakter wnosi znaczący wkład w rozwój tak dyscypliny jak i dziedziny sztuk muzycznych. Wobec powyższego stwierdzam, iż wykazała się potrzebną wiedzą teoretyczną oraz warunkami do prowadzenia samodzielnej pracy twórczej, a co za tym idzie oceniam ją pozytywnie. Pani Qiao Shi Qi rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła tym samym wymagania ustawy z dnia 14 marca 2003 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669)

Prof. dr hab. Małgorzata Ratajczak

